

Notitie Cijfers & feiten

Financiën van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt 2020

21 september 2021
versie 01

Inhoud

1. Inleiding en werkwijze	2
2. Ontwikkeling ledenaantallen GKv-kerken	2
3. Inkomsten en uitgaven van de GKv-kerken	3
4. Beschikbare financiële middelen	6
BIJLAGEN	7
Bijlage 1, Inkomsten en uitgaven kerken	7
Bijlage 2, Vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften)	8

1. Inleiding en werkwijze

Al jaren onderzoekt Steunpunt Kerkenwerk (SKW) de Cijfers & Feiten binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv).

In deze notitie zijn de cijfers over de jaren 2014 en 2020 samengevat. Alle kerken zijn vanaf 2015 benaderd voor de ANBI-publicatieplicht. De vraag naar informatie voor Cijfers & Feiten werd hierbij gecombineerd.

Meer informatie?

Over de ANBI:

...op de website SKW: [\[link\]](#)

...op de website van GKv [\[link\]](#).

Cijfers en Feiten over eerdere jaren
[\[link\]](#).

Vragen/suggesties?

info@steunpuntkerkenwerk.nl

of

www.steunpuntkerkenwerk.nl

2. Ontwikkeling ledenaantallen GKv-kerken

Het totaal aantal leden van de GKv-kerken steeg tot en met 2003. Vanaf 1997 daalde het aantal doopleden, vanaf 2011 daalde ook het aantal belijdende leden.

Tabel 1: Ontwikkeling aantal belijdende leden GKv-kerken

(per okt.)	aantal GKv-leden		index aantal leden (2003=100)	% belijd.leden
	belijd.leden	totaal		
2020	71.968	110.331	87	65,2 %
2019	73.762	112.593	89	65,5 %
2017	76.614	116.827	92	65,6 %
2015	77.996	119.373	94	65,3 %
2010	79.990	123.781	98	64,6 %
2003	79.438	126.949	100	62,5 %
1999	76.778	125.048	99	61,4 %
1994	72.063	120.712	95	59,7 %
1980	56.461	99.841	79	56,6 %
1970	44.928	84.899	67	52,9 %
1960	52.194	99.687	79	52,4 %
1950	48.112	91.714	72	52,5 %

In een periode van 10 jaar is in sommige classes/regio's de afname meer dan 20%, zoals in de classes Groningen, Leeuwarden, Stadskanaal, Harderwijk, Hoogvliet en Zeeland. In twee classes was er een toename van het aantal GKv-leden: Hattem en Midden-Nederland.

3. Inkomsten en uitgaven van de GKv-kerken

Tabel 2: inkomsten en uitgaven GKv-kerken

Inkomsten kerken 2014 t/m 2020

incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie

	2020	2019	euro's per belijdend lid				2015	2014
			2018	2017	2016	2015		
VVB	579	561	558	544	543	540	525	
rondgangen	16	16	17	17	19	20	17	
collecten	56	61	63	65	66	70	71	
giffen/financ.acties	11	11	10	10	15	9	9	
vaste giften	662	649	648	636	643	639	622	
legaten	11	6	11	8	17	13	7	
(zaal-)huur/consumpt.	23	27	24	24	23	22	22	
ontvangen rente	-	-	-	1	2	3	4	
classissteun	1	3	4	3	5	6	6	
overig	29	19	16	21	27	20	8	
totaal	726	704	703	693	717	703	669	

Uitgaven kerken 2014 t/m 2020

incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie

	2020	2019	euro's per belijdend lid				2015	2014
			2018	2017	2016	2015		
predikant	214	224	220	217	217	214	219	
emeritering	91	83	82	81	80	80	52	
kerk.werker/catech.	25	24	24	20	19	18	17	
totaal predikant	330	331	326	318	316	312	288	
quota/zending/giffen	84	84	88	89	91	92	97	
koster	59	60	59	57	54	54	56	
gebouwen	88	83	81	81	83	81	79	
rente	14	15	16	17	21	23	25	
bestemm. (reserv.)	29	24	25	32	38	26	25	
overig	52	57	55	53	55	55	59	
totaal exploitatie	656	654	650	647	658	643	629	
financ.: afschr./afloss.	25	22	29	29	31	30	27	
totaal	681	676	679	676	689	673	656	

Overschot/tekort

per belijdend lid

Overschot/tekort per ziel	29	18	15	11	18	20	9
<i>Gemiddeld in 5 jaar: 16</i>							

Verloop aantal predikanten

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal predikanten einde jaar	213	221	232	236	246	250	258
Aantal nieuwe predikanten	7	6	8	3	6	10	10

Bij de "overige inkomsten" zijn soms ook inkomsten geboekt uit de verkoop van onroerend goed, bijv. van een woning of kerkgebouw. In 2020 betrof dit ongeveer de helft van het verantwoorde bedrag.

Toelichting bij de inkomsten

De inkomsten van de Gkv-kerken volgden over het algemeen de economische omstandigheden.

De inflatie was in de jaren 2010-2014 hoger dan de ontwikkeling van de cao-lonen; vanaf 2015 zijn de cao-lonen wat meer gestegen dan de inflatie. Vanaf 2014/2015 is dan ook een toename van de koopkracht te noteren.

In 2016 en 2017 stabiliseerde de opbrengst van de vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften) per belijdend lid.

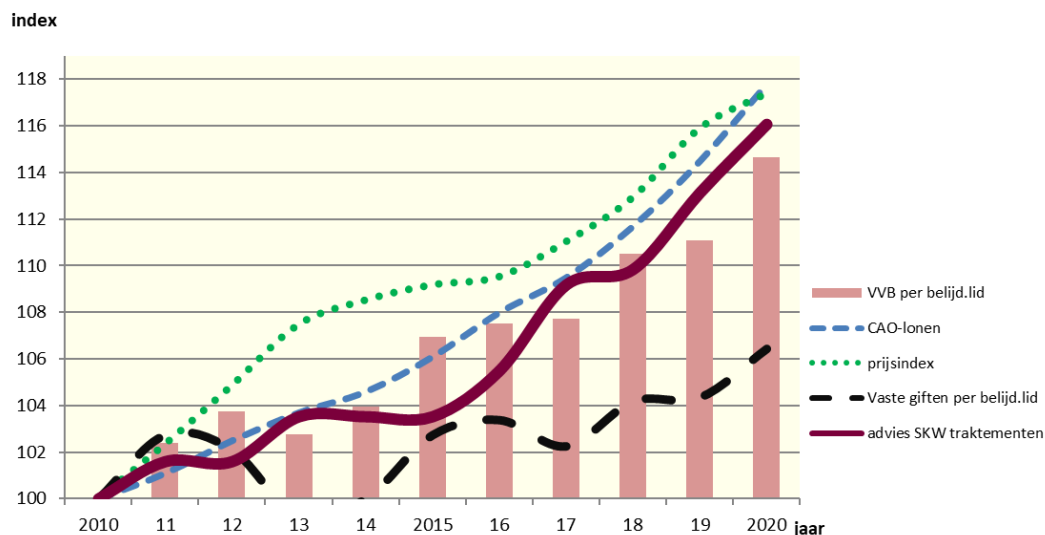
Vanaf 2018 stijgt de gemiddelde opbrengst van de VVB en vaste giften weer.

Vanaf 12 maart 2020 werden landelijke maatregelen genomen om de coronacrisis te bedwingen. Voor het kerkbezoek werden nadere regels en adviezen vastgesteld. Deze regels bleven verder in 2020 en een groot deel van 2021 gelden. Het kerkbezoek werd grotendeels vervangen door het bekijken van digitale uitzendingen van kerkdiensten.

De collectegelden kwamen veelal binnen via overmakingen en door gebruik te maken van een collecte-app.

Qua opbrengst voor de kerken heeft dit in 2020 niet zoveel invloed gehad. Elk jaar kon al vastgesteld worden dat de opbrengst van de collecten per belijdend lid een dalende lijn vertoonde. Deze daling was in 2020 iets sterker, maar werd gecompenseerd door een grotere stijging van de VVB dan in eerdere jaren.

Grafiek opbrengst VVB en vaste giften vergeleken met loon-/prijsindex

Het aandeel van de VVB in de totale ontvangsten laat een stijgende lijn zien; in 2010 was het aandeel van de VVB 74%, in 2019 en 2020 is dit gestegen naar 80%.

Het aantal kerken dat financiële classissteun ontvangt vertoont een dalende lijn. In de jaren 2015-2016 waren dit ongeveer 20 kerken; in de loop van 2017-2020 is dit gedaald naar ongeveer 10 kerken.

Op het totaal van de inkomsten van alle Gkv-kerken is de classissteun gemiddeld 0,2 %.

Toelichting bij de uitgaven

In de jaren 2010 t/m 2020 blijken de kosten voor de predikant (traktement en kostenvergoedingen) redelijk stabiel. Uiteraard zijn de traktementen met de reguliere salarisverhogingen in Nederland meegegaan.

Deze stabilisatie van de gemiddelde kosten per belijdend lid wordt vooral veroorzaakt doordat het aantal dienstdoende predikanten is gedaald: van 295 predikanten in 2010 naar 213 predikanten in 2020. In een periode van 10 jaar is dit een afname van 28%.

In dezelfde periode 2010 – 2020 is het aantal GKv-leden met 11% gedaald.

Stel dat het aantal predikanten evenredig was afgenomen met de daling van het aantal GKv-leden, dan zouden de uitgaven voor predikantskosten in 2020 ongeveer € 255 per belijdend lid zijn geweest, terwijl dit in 2010 € 214 was.

Globaal zo'n € 40 per belijdend lid meer oftewel het financieel overschot zou in 2020 nihil zijn geweest.

Het lijkt erop dat de GKv-kerken in de afgelopen jaren vooral een financieel overschot kunnen realiseren doordat het aantal dienstdoende predikanten meer afneemt dan het aantal GKv-kerkleden.

Bij de GKv-kerken wordt uitgegaan van "vrij-wonen" voor de predikanten. De reguliere aanname voor de kosten van 'vrij-wonen' is 17,5 % van het bruto-traktement. Een deel van de onderhouds-/rente-/afschrijvingskosten van de kerk hoort dan eigenlijk bij traktementskosten van de predikant.

De bijdrage voor VSE ("pensioen"-kosten van predikanten) is vanaf 2015 wel sterk gestegen. Dit om de financiën van de emeriteringskas op hetzelfde niveau te krijgen als bij andere kerkgenootschappen. Bij een dalend aantal GKv-leden wordt dit anders in de toekomst een te hoge financiële last.

Door de redelijk stabiele landelijke quotumbedragen en de dalende rente blijven de overige uitgaven van de kerken binnen de perken.

Ook de salariskosten van de koster blijven redelijk stabiel in de afgelopen jaren. Blijkbaar wordt gevoeld dat het aantal GKv-leden daalt en dat hierdoor meer een beroep moet worden gedaan op de onbetaalde inzet van eigen leden in plaats van betaalde krachten.

Toelichting bij financieel overschot

In de jaren 2015-2019 hadden de GKv-kerken gezamenlijk een financieel overschot van ongeveer € 1,2 tot € 2 miljoen. In 2020 werd een overschot gerealiseerd van € 3 miljoen.

Dit was een overschot nadat toevoegingen aan de 'reserveringen' zijn gedaan en 'afschrijvingen' geboekt (het laatste veelal bedoeld voor betaling van aflossingen aan de banken).

4. Beschikbare financiële middelen

In de enquête werden de plaatselijke kerken ook gevraagd naar hun financiële middelen en saldo hypotheekleningen. De basis voor deze gegevens is miniem: er werd alleen gevraagd naar "vrije spaarmiddelen", "spaarmiddelen voor doelbestemmingen" en "bedrag hypotheekleningen".

Als meer onderbouwde informatie wenselijk is zal extra onderzoek moeten worden gedaan. Met deze beschikbare informatie is vooral een trend in de afgelopen jaren waar te nemen.

Uit de berekening van de jaarlijkse overschotten blijkt dat, na vermindering met 'reservering/bestemmingen' en afschrijvingen/aflossingen, de afgelopen jaren het beschikbare saldo met jaarlijks ongeveer € 1.200.000 à € 2.000.000 is gestegen.

In 2020 is dit gestegen tot € 3.000.000.

Dit blijkt uit het overzicht op pagina 3.

Beschikbare financiële middelen en saldo hypotheekleningen

	Middelen vrij besteedb. (x € 1.000)	Middelen doelbestemm. (x € 1.000)	Middelen totaal (x € 1.000)	Hypoth./ leningen (x € 1.000)	Aantal kerken ingevuld	Aantal k. nihil of niet-ingev.
2020	22.100	19.400	41.500	26.000	203	26
2019	20.700	17.900	38.600	29.300	181	50
2018	18.800	18.000	36.800	29.900	177	54
2017	17.400	17.400	34.800	32.400	178	53
2016	15.900	16.000	31.900	34.700	178	53
2015	15.500	15.000	30.500	37.600	182	49
2014	16.200	16.000	32.200	40.300	183	48

Een plaatselijke kerk heeft liquiditeiten nodig om regelmatige betalingen te doen, een bepaald saldo is dan ook noodzakelijk.

Bij de 'vrij beschikbare gelden' hebben kerken soms nihil ingevuld. Het is wel mogelijk dat deze kerken over geldmiddelen beschikken, maar blijkbaar alleen bedoeld om de regelmatige betalingen te garanderen.

Omstreeks 2016/2017 was de omslag dat het totaalsaldo van de financiële middelen groter was dan het totaal uitstaande saldo aan hypotheekleningen.

De financiële positie van de plaatselijke kerken kan heel verschillend zijn. Vanwege het jaarlijks overschot van de Gkv-kerken wordt de financiële buffer voor het geheel van de Gkv-kerken telkens hoger. Gemiddeld zijn geen financiële problemen aan de orde.

BIJLAGEN

Bijlage 1, Inkomsten en uitgaven kerken

Inkomsten kerken 2020 en 2019

incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie
(in 2020: 229 kerken, in 2019: 232 kerken)

	2020		per	per	2019		per	per
	x € 1.000	%	ziel	bel.lid.	x € 1.000	%	ziel	bel.lid.
VVB	39.242	80%	377	579	39.141	80%	367	561
rondgangen	1.106	2%	11	16	1.135	2%	11	16
collecten	3.755	8%	36	56	4.263	9%	40	61
giften/financ.acties	771	1%	7	11	742	1%	7	11
vaste giften	44.874	91%	431	662	45.281	92%	425	649
legaten	780	2%	7	11	452	1%	4	6
(zaal-)huur/consumpt.	1.535	3%	15	23	1.870	4%	18	27
ontvangen rente	8	-%	-	-	17	-%	-	-
classissteun	103	-%	1	1	175	-%	2	3
overig	1.944	4%	19	29	1.330	2%	12	19
totaal	49.244	100%	473	726	49.125	100%	461	704

Uitgaven kerken 2020 en 2019

	2020		per	per	2019		per	per
	x € 1.000	%	ziel	bel.lid.	x € 1.000	%	ziel	bel.lid.
predikant	14.522	31%	140	214	15.655	33%	147	224
emeritering	6.196	13%	59	91	5.789	12%	54	83
kerk.werker/catech.	1.678	4%	16	25	1.660	4%	16	24
totaal predikant	22.396	48%	215	330	23.104	49%	217	331
quota/classiskst./giften	3.108	7%	30	46	2.908	6%	29	45
zending/missionaire proj.	2.590	5%	25	38	2.952	6%	26	39
koster	4.020	9%	39	59	4.197	9%	39	60
gebouwen	5.963	13%	57	88	5.771	12%	54	83
rente	944	2%	9	14	1.038	2%	10	15
bestemm. (reserv.)	1.932	4%	19	29	1.661	4%	16	24
overig	3.547	8%	34	52	3.994	9%	37	57
totaal exploitatie	44.500	96%	428	656	46.625	97%	428	654
financ.: afschr./afloss.	1.703	4%	16	25	1.557	3%	15	22
totaal	46.203	100%	444	681	47.182	100%	443	676
Overschot	3.041		29	45	1.943		18	28

Bijlage 2, Vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften) per belijdend lid per classis in 2020

PS - classis	Aantal belijd.leden	VVB 2020 per.belijd.l.	Vst.giften 2020 per belijd.l.	Vst.giften 2020 % t.o.v. gemidd.	Vst.giften 2020 stijg. t.o.v. 2019
PS Noord					
Appingedam	1.455	486	617	-7%	2%
Assen	3.973	587	640	-3%	0%
Drachten	2.091	521	593	-12%	1%
Groningen	3.226	563	623	-6%	3%
Grootegast	2.755	512	579	-14%	0%
Leeuwarden	1.145	588	687	4%	5%
Stadskanaal	810	445	538	-23%	-1%
Warffum	1.866	567	647	-2%	4%
Totaal PS Noord	17.321	546	618	-7%	2%
PS Oost					
Enschede-Zutphen	2.526	597	662	0%	9%
Hardenberg	3.159	522	631	-5%	3%
Hoogeveen	1.883	565	627	-6%	1%
Kampen	2.772	524	631	-5%	0%
Ommen	3.019	491	622	-6%	-1%
Zwolle	6.064	546	617	-7%	3%
Totaal PS Oost	19.423	539	629	-5%	2%
PS West					
Alkmaar-Haarlem	779	650	764	13%	8%
Amersfoort	3.278	705	768	14%	5%
Amsterdam-Leiden	1.254	674	846	22%	7%
Harderwijk	2.628	656	717	8%	-1%
Hattem	2.122	563	624	-6%	-1%
Hilversum	4.557	427	558	-19%	3%
Midden-Holland	2.712	722	776	15%	2%
Utrecht	1.681	661	704	6%	-5%
Totaal PS West	19.011	610	695	5%	2%
PS Zuid					
Arnhem	2.480	662	707	6%	1%
Dordrecht-Gorinchem	2.099	634	682	3%	-2%
Hoogvliet	1.101	700	806	18%	3%
Noord-Brabant - Limburg	1.479	705	878	25%	3%
Rotterdam	2.916	643	692	4%	1%
Zeeland	1.983	541	675	2%	4%
Totaal PS Zuid	12.058	641	724	9%	2%
Eindtotaal	67.813	579	662	0%	2%